

PRIVRŽENOST I OČEVI

Što je privrženost?

Privrženost je **čvrsta emocionalna veza između djeteta i odrasle osobe/skrbnika** koju dijete pokazuje izrazima sreće i nježnosti prema toj osobi, izljevima straha kad se odvaja od nje te traženjem utjehe i sigurnosti u zagrljaju skrbnika u svim nepoznatim i opasnim situacijama (Bowlby, 1969.; Berk 2008.).

Razvoj privrženosti **proizlazi iz ljudske/djetetove biološke potrebe za tjelesnim i oralnim kontaktom s odraslom osobom iz okoline**. Za zadovoljavanje te djetetove potrebe nužna je, dakle, barem jedna odrasla osoba koja će djetetu dosljedno pružati topli tjelesni kontakt te osjećaj stalnosti i sigurnosti toga kontakta.

Bebe i mala djeca razvijaju privrženost prema osobama s kojima su u redovitoj interakciji. Ne misli se samo na tjelesnu blizinu djeteta s osobom koja se brine o njemu jer se privrženost odnosi na interpersonalne odnose i veze, odnosno, **privrženost se razvija kroz interakciju i odnos djeteta i druge osobe/skrbnika**, a za interakciju je potrebno i **vrijeme**.

Ovisno o tome kako skrbnik reagira i koliko je osjetljiv na potrebe djeteta, dijete može razviti **sigurnu privrženost** ili **nesigurnu** privrženost, u obliku izbjegavanja ili opiranja skrbniku ili u obliku kaotične, dezorijentirane privrženosti (Ainsworth, 1979., prema Vasta, Haith i Miller, 2004).

Važno je razvijati sigurnu privrženost jer su sigurno privrženica djeca **znatiželjna, spoznajno bolje razvijena i socijalno kompetentnija**: bolje se prilagođavaju, surađuju s drugom djecom i rjeđe pokazuju probleme u ponašanju od djece koja su razvila odnos nesigurne privrženosti sa skrbnikom (Starc, Čudina Obradović, Pleša, Profaca i Letica, 2004.).

Očevi i privrženost¹

Dugo se smatralo da je jedini važan odnos privrženosti onaj između djeteta i majke. Međutim, istraživanja pokazuju da bebe i mala djeca istodobno razvijaju **više odnosa privrženosti** s odraslima (i drugom djecom) s kojima se nalaze u redovitoj interakciji - uključujući svoje **očeve**.

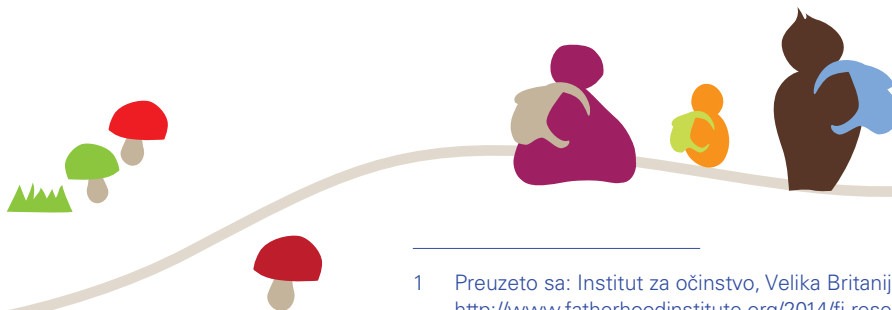
Danas se figurama primarne privrženosti smatraju i majka i otac (Newland i Coyle, 2010.). Drugim riječima, otac se više ne smatra figurom sekundarne privrženosti, već i figurom primarne privrženosti, dok figure sekundarne privrženosti mogu biti baka, djed, drugi braća i sestre, odgojiteljice u vrtiću, tete, rođaci, učitelji.

Figure primarne privrženosti imaju dvije odvojene svrhe, obje vrlo važne za djetetov razvoj. Jedna je svrha primarne figure privrženosti da djetetu pruža sigurnost i utjehu, a druga da osigurava uključenost u djetetovim uzbudljivim i izazovnim iskustvima. Obje svrhe prisutne su kod svakog od roditelja, nekad podjednako, a nekad jedna u većoj ili manjoj mjeri od druge.

Djeca trebaju dva različita sustava privrženosti.

Jedan im omogućuje da znaju gdje je sigurna baza u koju se vraćaju kad aktivnost završava ili nešto pođe po zlu. Drugi im omogućuje da imaju pouzdanog suputnika koji će im pokazati put.

Ponekad svaki od roditelja pruža i jedno i drugo, a ponekad se razlikuju, pa jedan roditelj više pruža "sigurnu bazu", a drugi služi kao "suputnik u istraživanju".

¹ Preuzeto sa: Institut za očinstvo, Velika Britanija, 2014., <http://www.fatherhoodinstitute.org/2014/fi-research-summary-fathers-and-attachment/>.

Očevi pridonose razvoju djetetove **sigurne privrženosti neposredno** kroz kvalitetu svog odnosa s djetetom, ali i **posredno** kroz podršku majci i njezinu odnosu s djetetom.

Kad je **kvaliteta očeve interakcije** s djetetom visoka (npr. osjetljivost na djetetove potrebe i poruke, podrška, uključenost), **sigurna privrženost** može se **razviti čak i kada otac provodi relativno malo vremena** s djetetom.

Zadovoljstvo (bračnom/partnerskom) vezom i **podrška majci** u postnatalnom razdoblju (najčešće pružana **od očeva**) dva su čimbenika koji pridonose razvoju **sigurne privrženosti** u odnosu majka - dijete i **pozitivnog roditeljstva majki** prijevremeno rođene djece.

Ako je razvijena sigurna privrženost s jednom djetetu važnom osobom, to može zaštititi dijete od loših učinaka nesigurne privrženosti razvijene prema drugoj važnoj osobi koja se skrbi o njemu, primjerice, ako majka boluje od depresije, a **sigurna privrženost razvijena je prema ocu, odnos s ocem može prevladati loše ishode za dijete** koji bi mogli uslijediti iz nesigurnog odnosa s majkom.

Što više, to bolje²

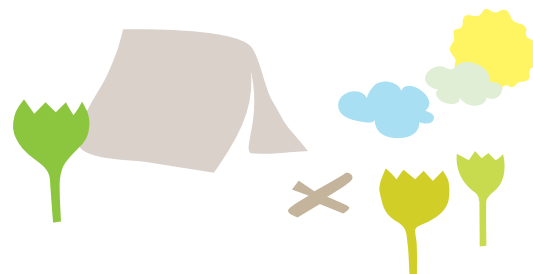
Istraživanja pokazuju da su bebe u dobi od tri mjeseca potpuno sposobne istodobno posvećivati pažnju dvjema osobama, odnosno **bebe mogu iznimno brzo prebacivati pogled s jedne na drugu osobu** kako se interakcija razvija, dijeliti pažnju i osjećaje s oba odrasla, a taj je proces važan za djetetov socijalni i emocionalni razvoj. Što se roditelji bolje slažu te što je mirnije i kooperativnije partnerstvo između roditelja, dijete se aktivnije uključuje u trosmjerne interakcije.

Mnoga istraživanja potvrđuju ideju „**više je bolje**“ - svaki značajan odnos privrženosti pozitivno utječe na dijete. Kada dijete razvije sigurnu privrženost prema više od jednog roditelja (najčešće prema oba roditelja), to mu **pomaže u svim razdobljima njegova razvoja**:

- dvogodišnjaci pokazuju bolju socijalnu prilagodbu u vrtiću, a djeca u dobi od pet do šest godina izražavaju manje teških, neugodnih emocija
- školsku djecu učitelji procjenjuju kompetentnijom od djece koja su privrženata samo jednom roditelju: češće se ponašaju prosocijalno i osjećaju samopouzdanost
- desetogodišnjaci se osjećaju kompetentnijima od onih koji su privrženata samo jednom roditelju
- djeca u adolescenciji imaju dodatnu zaštitu.

Za razliku od sigurne privrženosti, **nesigurna privrženost prema jednom ili oba roditelja** za dijete **nije dobra**. Istraživanja između ostalog pokazuju i ovo:

- nesigurna privrženost prema oba roditelja predviđa depresivne simptome kod adolescenata
- u razdoblju adolescencije jasna je povezanost između delinkventnog ponašanja i nesigurne privrženosti prema roditelju istog spola.

² Preuzeto sa: Institut za očinstvo, Velika Britanija, 2014., <http://www.fatherhoodinstitute.org/2014/fi-research-summary-co-parenting-and-early-childhood-development/>